

Lókút, Tankcsapda földtani alapszelvény természeti emlék (J-27) – összefoglaló

A meglehetősen fura elnevezésű mesterséges feltárás a Lókúti-legelő délkeleti sarkában, a ma már erdővel benőtt részen található. Megközelítése Lókút keleti vége felől, a legelőn átvezető földúton lehetséges több mint egy kilométeres gyaloglással vagy terepkerékpározással.

Ez a feltárás – nevéhez híven – egy 20 méter hosszú és átlagosan 5 méter széles, eredetileg függőleges falú, 2–3 méter mély mesterséges gödör volt. A természetes erózió miatt ma már lankásabbak az oldalai, de a szálkőzetbe vágott részen még őrzi korábbi alakját. A gödörtől még egy kisebb, méteres mélységű és 25 méter hosszúságú mesterséges árok nyúlik ki északnyugati irányban, feltárva az ottani kőzeteket is. A rétegsor is ebben az irányban dől mintegy 20°-kal. Az itteni képződmények a középső-jura idején, úgy 160–175 millió éve rakódtak le a Tethys-óceán nyílt és mély vizében. A szelvény érdekessége, hogy két mészkőféleség összefogazódása tanulmányozható benne. Ez azt jelenti, hogy az adott helyszínen az idő előre haladtával hol a mélyebb, hol a sekélyebb vízben lerakódó típus számára kedvező üledékképződési környezet jutott időlegesen uralomra.

Az alapszelvény valamivel idősebb képződménye, a középső-jurába is átnyúló **Eplényi Mészkő Formáció**. Lemezes, vöröses vagy sárgásszürke színű, jellegzetesen zsírfényű, helyenként szürke és vörös tűzkőgumókat tartalmazó kőzet. Jellemző és uralkodó ősmaradványa az ún. *Bositra* (vékonyhájú mélytengeri kagyló), amelynek héjtöredékeit néhol kőzetalkotó mennyiségben tartalmazza, így azok dominanciája alapján mikroszkopikusan jól elkülöníthető más képződményektől. Más ősmaradványt nem, vagy csak nagyon alárendelten tartalmaz.

A **Tölgyháti Mészkő Formáció** rétegsorát barnászörös színű, vékonypados-táblás, azokon belül többnyire agyagközös, gumós szerkezetű „*ammonitico rosso*” típusú mészkő építi fel, mely világosabb mészmárga rétegekkel tagolt. Több-kevesebb *ammoniteszt*¹, helyenként vas-mangán-oxid bekérgezéseket tartalmazhat. Mélytengeri, kondenzált² medenceképződmény, mely a lassan süllyedő mélymedencék nyugalmas időszakát jelzi a középső-jurában.

A feltárástól délre húzódó „hosszú árok” földtani alapszelvényét is érdemes meglátogatni, mivel annak tetején szintén az *eplényi mészkő* bukkan elő – csak a formáció alsóbb része –, alatta pedig az egész alsó-jura kőzetsorozat tanulmányozható.

¹ a külső mészvázis lábasfejúek kihalt csoportja

² lassú üledékképződés során képződött vékony, de nagy időintervallumot reprezentáló rétegsor